

Ny Hjemmeside

I sidste nummer af Nyhedsbrev annoncerede vi, at en ny hjemmeside var ved at blive opbygget og snart ville blive åbnet. Den er endnu ikke helt færdig, men dog tilgængelig på google under Johannes Jørgensen. D.v. s., at den gamle hjemmeside endnu er tilgængelig på den sædvanlige hjemmeside-adresse, men at den vil blive skiftet ud med den ny inden jul.

Genvalg til bestyrelsen

Ved generalforsamlingen 2014 d. 8. november på Svendborg Bibliotek blev Stig Holsting genvalgt som formand for endnu et år og Henning Fink-Jensen og Oluf Schönbeck genvalgt til bestyrelsen for de næste 2 år.

Formandens beretning og kasserens regnskab blev godkendt af generalforsamlingen. Bestyrelsen takkede biblioteksledelsen for husly og et fint traktement.

OBS! Medlemskontingent for 2015

Med dette nummer slutter 12. årgang af NYHEDSBREV, og sædvanen tro medsendes indbetalingskort til evt. benyttelse ved fornyelse af medlemskabet af Johannes Jørgensen Selskabet.

Man er også meget velkommen til at benytte netbanksoverførsel af beløbet. **Konto nr.: 1551 0010132908**

Ved generalforsamlingen d. 8. nov. vedtog man i erkendelsen af den økonomiske nødvendighed at forhøje kontingentet med 15 kr. til **175 kr.** om året.

Husk at skrive **afsender** og meddelelse om evt. ny adresse.

Hellig tre Kongers Aften

NYHEDSBREV

Medlemsblad for
Johannes Jørgensen Selskabet

Ansvarsh. red. **Stig Holsting**
Lykkesholms Allé 9 A, 1.tv
1902 Frederiksberg C
Tlf. 8758 0303
Mob. 2129 0408
e-mail: stig.holsting@gmail.com
Kassererens e-mail:
johs.jorgensenselskabet@gmail.com
www.johannesjorgensenelskabet.dk
Bankkonto nr.: 1551 0010132908

Johannes Jørgensen Selskabet
er et litterært forum til studium af
digterens liv og forfatterskab.
Selskabet arbejder nært sammen
med Johannes Jørgensens Hus i
Svendborg og andre litterære
selskaber.
Medlemskab koster 175 kr. om året.
Hjemmeside: www.svendborg-bib.dk

Selskabets bestyrelse:
Stig Holsting, formand
Oluf Schönbeck, næstformand
Fælledvej 14 E, 5.tv.
2200 København N.
E-mail: oluf@hum.ku.dk
Tlf. 60863727.

Ove Klausen, sekretær. Ottosminde
2, 8960 Randers. Tlf. 86404032.
E-mail: oklausen@fiberflex.dk
Henning Fink-Jensen, kasserer.
Krogmosevej 28, 2880 Bagsværd.
Tlf. 4444 8703

Andreas Holsting. Ved Klosteret 6,
2100 København Ø. Tlf. 31219609.
E-mail: andreas.holsting@gmail.com
Grafisk tilrettelæggelse: Kira Bierlich

Hellig tre Kongers Aften af Johannes Jørgensen

Den tunge Pung jeg løser fra mit Bælte
og gyder Guldet for din Fod, Barnlille,
Din spæde Fod, saa rosenrød og rund!

Ak, om du vilde
til Vederlag mit haarde Hjærte smælte
og lutre det – som Guld paa Diglens Bund.

Igennem Ørknør Dromedaren skred
med Sandel, Aloë, en kostbar Byrde ...
Vær du min Hyrde,

Barnlille, hvem jeg fandt, da dagen led,
og Natten stundet til, og skænk mig Døden
som Virakskornets Død i Altergløden.

Ovenstående første del af et helligtrekongers-
digt af Johannes Jørgensen stod at læse i et
julehefte. Desværre er vi ikke i stand til at sige
hvilket og i hvilket år. Men digtet i sin helhed –
til hvilket forsidens illustration af den svenske
maler Olle Hjortzberg (1872-1959) er gjort –
står at læse i "Udvalgte Digte" fra 1944 men
uden tilblivelsesår for selve digtet, men det er
sikkert ikke skrevet til juleheftet. Dets vemo-
dige tone er karakteristisk for Jørgensen og
enhver må afgøre med sig selv, om man finder
billedet dækkende for indholdet.

*Johannes Jørgensen Selskabets
bestyrelse ønsker alle medlemmer
og deres familier en glædelig Jul
og et godt nytår
og takker for trofast støtte
til selskabets arbejde.*

Valdemar Rørdam – det sene venskab.

Af Stig Holsting

Ved festen i Grundtvigs Hus (tidl. Hotel
Dannevirke) i København 26. november
1912 i anledning af 25-året for Johannes
Jørgensens første udgivelse, den lille digt-
samling "Vers" fra 1887, var en af aftenens
uofficielle talere digterkollegaen Valdemar
Rørdam, der takkede "fordi han var den
første danske Digter, der standsede midt i
Strømmen og gav os et Bevis paa, hvor stort
det er at være sin Mening bekendt."¹

Hermed hentydede Rørdam utvivlsomt
til Jørgensens opgør med Georg Brandes
og dennes altdominerende indflydelse på
dansk åndsliv. Nogle dage før havde Rørdam
tillige hyldet sin digterkollega i tidsskrif-
tet København. I en anmeldelse af bogen
"Bekendelse", som Jørgensen udgav efter sin
hjemkomst fra sin første Italiensrejse i 1894,
gav Rørdam ham nyttige anvisninger på,
hvordan stramningen af en tekst ikke nød-
vendigvis betød svækkelse af indholdet, og
viste at en for stærkt symbolmættet tekst
tværtimod kunne kvæle budskabet. Det var
ord, som Johannes Jørgensen tog til sig og
hvorom han nænsomt beretter i sine erin-
dringer². Men alene den omstændighed, at
Rørdam deltog i fejringen i 1912 af sin dig-
terkollega viste, at han værdsatte ham som
digter. Selv Henrik Pontoppidans "stolte Ho-
ved" kunne ses på en af de bageste rækker.
De fleste af hans gamle venner havde enten
undsagt ham eller var døde – ægteparret
Stuckenberg, maleren Albert Gottschalk,
Gustav Wied, hvorimod Sophus Claussen
og maleren Ludvig Find fulgte med på et
sidespor og tilmed også deltog i festen ved
hans 60-årsdag i 1926. Pontoppidan kom

*Maleren Sigurd Swane malede en række portrætter af danske kunstnere, således også dette af Valdemar Rørdam. Det havde også været tanken, at han skulle portrættere Johannes Jørgensen, men det blev ved tanken. Billedet tilhører Valdemar Rørdams familie.
(Foto: Finn Thrane)*

han da også siden på talefod med, i hvert fald ifølge afsnittet "Fordi stander Landet i Vaade" i bogen af samme navn fra 1928, hvor det fremgår, at de mødtes på en bänk på Svendborg kirkegård. I 1912 trådte den ganske unge Peter Schindler ind på scenen og fik i en kort årrække en betydning som Johannes Jørgensens fortrolige efter Mogens Ballins tidlige død i 1914. Dette galleri af en svindende venneskare gjaldt dog kun hans danske tidligere og nutidige venner. Rundt

om i Europa havde han knyttet flere gode venskaber, som kom til at betyde meget for ham i hans udlændighed.

Men det var Valdemar Rørdam, der i en anmeldelse af en af Jørgensens senere bøger skrev de ord, som siden Mogens Ballin brugte for at animere sin ven til at stile efter højere literære mål, at "Bladfyld var blevet til Bogfyld" med reference til den lidt for nemme tendens Jørgensens efterhånden var henfaldet til ved at udgive sine rejseindtryk, som først havde været i aviserne, i bogform i sin evige jagt efter penge. I dag, hvor ingen husker artiklerne fra aviserne, ville vi nødig undvære disse bøger. Disse velmente ord af Rørdam var velmente, for skal vi dømme efter den eksisterende korrespondance mellem de to digtere, var netop året 1912 indledningen til et livslangt venskab af nærmest familiær karakter, der ind imellem emmer af dyb hengivenhed og fortrolighed, som også bar ud over Valdemar Rørdams digteriske og menneskelige isolation efter krigen, hvor hans fraternisering med besættelsesmagten tvang ham til at dele skæbne med digterkollegerne Harald Bergstedt og nordmanden Knut Hamsun. Men for Johannes Jørgensen var et venskab ikke betinget af politiske (eller religiøse) divergenser, hans holdning til Tyskland under krigen i almindelighed og nazismen i særdeleshed er velkendt.

Den bevarede korrespondance mellem de to digtere begynder for Rørdams vedkommende i 1912, hvor det første brev er dateret d. 27. juli. Jørgensens ældst bevarede brev er derimod først dateret 1. oktober 1929, skønt vi langt tidligere i dagbøgerne kan følge, hvornår han skrev til Rørdam. Denne forskel skyldes utvivlsomt, at Jørgensens tidlige korrespondance med Rørdam gik til ved en omfattende brand i Rørdams hus i Birkerød i 1929 der så at sige fortærede hele hans bevarede arkiv.

Fra Rørdam er der således bevaret

131 breve til Johannes Jørgensen, og heri åbenbarer han sit væsens psyke og religiøse gemyt, der på væsentlige områder synes at stemme overens med Jørgensens. Religion optager i det hele en del af deres korrespondance, og det er karakteristisk, at hvor den unge Jørgensen ofte havde agiteret kraftigt for sit konfessionelle standpunkt, så var den ældre Jørgensen blevet en del mere tolerant. Intet sted i sine mange breve forsøger han at påvirke Rørdams ofte dybe hjertesuk over hjemlige kirkelige forhold. Især da han i 1929 modtog Johannes Jørgensens bog om den italienske præste-helgen fra Milano, Don Bosco, gav han udtryk for en religiøs længsel, som han ikke syntes at finde i Danmark. Men "Mine 11 protestantiske Præstefædre står i Vejen (...) De staar i en tæt Klynge mellem mig og det Alter, som hver Gang jeg sidder i Birkerød Kirke, eller tænkte på dem (...) er min egentlige Andagt". (11. feb. 1930). "... jeg mangler Don Boscos Hjælp – fordi jeg mangler hans Hjerte. Min Magt er for lille, fordi mit Håb er splittet", "Jeg er inde, og dog udenfor, ligesom når jeg lytter til Don Bosco, følger ham på hans forunderlige, hans vidunderlige Vandring gennem min egen Verden. Men skønt jeg sådan er udenfor, både trøster og ryster og opbygger det mig, hvad jeg ser – Men hvad der både rører og ryster mig, det er denne tillidsfulde Tro, hvis Mirakler jeg ikke et Øjeblik tvivler på", sukker han i samme brev. Sit syn på den danske kirkelighed sammenfatter han i disse ord: "...denne tørre, tankefattede og hjertetomme protestantiske Kirke, som man har levnet os". Ikke underligt, at der ikke bestod varme følelser mellem ham og hans præsteslæggt. Sandsynligvis skyldtes disse synspunkter også en vis påvirkning fra buddhistisk mystik, som han havde været en del optaget af tidligere. Men disse hvasse udtalelser kommenterer Jørgensen ikke, hvor han i sin ungdom sikkert ville have benyttet

"Der blev meget tomt efter Dig" skrev Jørgensen til Rørdam efter dennes besøg hos ham i Vadstena i marts 1941. Billedet viser Valdemar Rørdam og Johannes Jørgensen.

Birgitta af Vadstena. Åbenbart har Thit Jensen deltaget i arrangementet i Stockholm, for Jørgensen skriver med et glimt i øjet til Rørdam, da han inviterer dem: "Men tag ikke Thit med, for saa kommer Santa Brita ud af Helgenskrinet!"

Under besøget foretog de to digtere en fælles valfart til den svenske digter Verner von Heidenstams grav på Övralid ved den nordlige ende af Vättern. Heidenstam var død året før og sammen med bl.a. Sigrid Undset, der havde repræsenteret Norge, havde Johannes Jørgensen som Danmarks repræsentant deltaget i hans begravelse. En enkelt gang en del år før havde han også truffet ham. I et brev til Rørdam dat. 14. marts 1941 skriver Jørgensen om Heidenstam: " – han var jo i Sverige, hvad De er for Danmark". Denne karakteristik havde Johannes Jørgensen dog allerede bragt i en kronik i "Dagens Nyheder" i 1931 og altså fremført 10 år før Valdemar Rørdams kontroversielle digt "Saa kom den Dag, vi har ventet længe", trykt i "Akademisk Aktion", et nazistisk ungdomsblad, hvor han hylder Nazi-tysklands indfald i Rusland i juni 1941. Men Jørgensen står altså ved sine ord fra den gang og gentager dem efter, at de fleste havde vendt Rørdam ryggen. Det fik ingen konsekvenser for deres venskab – heller ikke efter krigen, da Rørdam var endegyldigt udstødt af parnasset. I virkeligheden var Rørdam allerede op gennem trediverne ved at glide ud i glemsel, fordi han nægtede at lade sig rubricere kunstnerisk eller politisk. Selvom Johannes Jørgensen bestemt ikke var enig i Rørdams politiske synspunkter, vidste han godt selv, hvad det ville sige at

lejligheden til at puste til ilden. At Johannes Jørgensen for Rørdam stod som en åndelig støtte vidner et andet brev om dateret 9. marts 1931: "For min egen Part foretrækker jeg under alle Omstændigheder at dø i Danmark. For samme Part vilde jeg foretrække at have Dem til at leve Deres sidste Aar i Nærheden af mine Jeg tør ikke sige: Kom! Men hvis De kommer, siger jeg: Velkommen hjem!" Deres breve vidner i det hele om en stigende fortrolighed der omkring 1940 ændrer karakter ved, at de bliver på fornavn og er blevet dus. Kaj Munk beskyldte Rørdam for at være "uden Tro", men hans breve til Jørgensen dementerer i hvert fald dette.

Da Valdemar Rørdams hustru dør i 1937, tager den aldrende digter ophold hos malervennerne Sigurd og Agnete Swane på Svanegaarden ved Grevinge i Odsherred, hvor Jørgensen vistnok ikke nåede at besøge ham. Det synes nemlig at have været Sigurd Swanes mening at ville portrættere Johannes Jørgensen, men desværre blev dette ikke til noget.

I april 1941 rejste Valdemar Rørdam til Stockholm for at deltage i "Den danske Uge". Efter sin læges råd rejste han sammen med Agnete Swane for ikke at rejse alene og tog på tilbagerejsen turen over Vadstena, hvor Johannes og Helena Jørgensen opholdt sig under Jørgensens arbejde med bogen om

være sortlistet og forvist.

Valdemar Rørdam var drevet af sin frygt for og sit had til bolsjevismen, da han skrev sit famøse digt, og så i Tyskland det eneste virkelige værn mod den røde fare men var dog alligevel mere national end socialist. I henseende til varme nationale følelser, har de to venner i hvert fald ikke stået tilbage for hinanden, skønt Rørdam i højere grad vendte sig mod Norden, hvor Jørgensen vendte sig mod det romanske Syden – men for begge var det dog altid med udgangspunkt i det hjemlige. Valdemar Rørdam fortrød siden bittert sine fejl under besættelsen og gav dette udtryk i et langt digt, som han skrev kort før sin død i sommeren 1946. Digtet "Tanker undervejs" som begynder med ordene: "Jeg står som på Skafottet, med bagbundne Hænder" lod han trykke privat i 100 eksemplarer og sendte det til udvalgte venner og bekendte, deriblandt Johannes Jørgensen, som kvitterede med et brev dateret få dage før Rørdams død d. 13. juli 1946. "Kære Ven. Tak, fordi Du vilde sende os Dit Digt. Vi har tænkt paa Dig i disse Dage omkring Mariä Bebudelse, som vi for fem Aar siden fejrede sammen."

Fælles var de to digtere også om at blive vraget til Nobelprisen, skønt de begge var indstillet dertil mere end én gang, Rørdam i 1937 og 1938 og Johannes Jørgensen ikke mindre end 4 gange nemlig i hhv. 1926, 1932, 1942 og i 1950.

I et lykønskingsbrev til Rørdam 27. sept. 1932 i anledning af hans 60-årsdag skriver Jørgensen: "Det vilde være passende, om

det svenske Akademi nu endelig tænkte paa Dem med Nobelprisen. Men dertil er Deres "Digtning" vistnok for "ideal" – man tager hellere én af dem, der aldrig har sat Livet ind paa noget, men bare skvadret og snadret om alt muligt. Hverken De eller jeg svarer jo til det Ideal af en moderne Forfatter". Johannes Jørgensen havde selv været blandt de første til at anbefale Rørdam til prisen, hvilket fremgår af en kronik "Albatrossen" i Dagens Nyheder 22. marts 1931. Her slutter han med ordene: "Og i Danmark? Ja, det er blevet sagt paa Svensk af vor Landsmand i Stockholm [Emil Frederiksen] – saa kan det vel ogsaa gentages her: 'när han åter nalkas jorden, känns det, att hans vingar äro för stora.'" I Sverige sad kulturredaktør ved Sydsvenska Dagbladet, Harald Schiller – i øvrigt en ven af begge de danske digtere – og plæderede jævnlige for deres kandidatur, men altså uden resultat. Han udtalte, at Danmark har 3 navnkundige digtere, Rørdam, Jørgensen og [Johs. V.] Jensen – men af dem var det så kun Jensen, som gik af med prisen. Men begge fik tildelt Holbergmedaljen, Valdemar Rørdam i 1937 og Johannes Jørgensen i 1944.

Da Valdemar Rørdam døde i juli 1946, opholdt Johannes Jørgensen sig igen i Vadstena, hvor han læste døsbudskabet i "Berlingske". Han skrev straks et kondolencebrev til Agnete Swane, hvori han mindedes deres besøg hos ham i Vadstena 5 år før men kunne ikke deltage i begravelsen på Thurø kirkegård. "Og Rørdam – er hvor?" skrev han så i sin dagbog efter at have bedt et "de profundis"³⁾ for sin afdøde ven.

¹ Nordisk Ugeblad for katolske Kristne, 1. dec. 1912 s. 797-801

² Pudsigt er det dog, at det er en detalje, som også hæftes på Rørdam selv i en bedømmelse af ham ved indstillingen til Nobelprisen i 1937.

³ Liturgisk bøn for de afdøde.

Litteratur.

Johannes Jørgensen: Mit Livs Legende bind III (1917) s. 151
Nordisk Ugeblad for katolske Kristne, 1912, s. 578.
Utrykte breve fra Valdemar Rørdam til Johannes Jørgensen.
Det Kgl. Bib. i København, ACC

2006/24 Ks. 63 .

Søren Espersen: Valdemar Rørdam – Nationalskjald og landsforræder. 2003.

Aage Jørgensen: Nærvæd og næsten. Danske Nobelpristabere fra Brandes til Blixen – en dokumentation. 2009.

Malermunken II¹

Af Ingelise Schmidt

En brevveksling mellem Johannes Jørgensen og hans ven malermunken Verkade i benediktinerklostret Beuron findes på Det kgl. Bibliotek i København og i Beuron². Som modne mænd skrev de hver deres livserindringer. Første del af Verkades erindringer "Die Unruhe zu Gott" udkom første gang i 1920 og handler om hans livsvej fra barndommen i Holland over malerperioden som "obelisknabi" i Paris, hans ophold i Bretagne, vejen til Den katolske Kirke og klostret i Beuron. Anden del "Der Antrieb ins Vollkommene" (1931) handler om hans liv som malermunk og præst i Beuron, på malerrejse rundt om i Europa og Det hellige Land, indtil han i sine senere år lever i klostret, er munk, sjælesørger og gæstepater. Han blev kendt i vide kredse på grund af sine bøger.¹

En vigtig korrespondance mellem de to venner fandt sted i begyndelsen af 1930-erne. Verkade havde sendt anden del af sine erindringer til Johannes Jørgensen, som takkede for bogen den 10. december 1931 og skriver: "Jeg har netop endt læsningen af Deres bog og iler med at sige Dem hjertelig tak for den nydelse, som denne læsning har beredt mig. Det er en kærlig bog, underholdende, fordi den er afvekslende, opbyggelig, så samlet, fra begyndelsen til enden båret af samme ånd. Og med hvilken glæde har jeg på ny oplevet den lykkelige tid, hvor vi var sammen i Aichhalden (1906)³...Forhåbentlig har De i sin tid fra København modtaget min bog om "Det ukendte Frankrig"⁴; kapitlet BREIZIZEL kan jeg i det store og hele takke Deres "Unruhe zu Gott" for sin eksistens. De vil også deri have genfundet to af Deres tegninger fra TAARNET.

Men nu til noget vigtigt. Efter at jeg havde

P. Willibrord (Jan) Verkade OSB

læst "Der Antrieb ins Vollkommene" til ende, fandt jeg den første bog om Deres livshistorie frem igen, og den tanke kom til mig, om det ikke ville være muligt at gøre disse to bøger tilgængelig for et nordisk publikum? En fuldstændig oversættelse ville nok være for meget for et dansk-norsk publikum, men det ville være muligt at udgive en forkortet udgave. Naturligvis vil jeg ikke overlade dette arbejde til nogen anden, og jeg tror det vil kunne lykkes for mig. For nylig er netop noget meget vanskeligere lykkedes for mig – at gøre "Die Geschichte eines Verborgenen Lebens" [Som er Kærte] (1912) tiltalende for mine landsmænd⁵. For at De kan se, hvordan

den er lavet, sender jeg Dem et eksemplar; i Danmark har bogen vakt stor opsigt, og lutherske præster har offentligt erklæret, at denne bog har endelig åbnet deres øjne for mangt og meget, som var dem uforståeligt med hensyn til det katolske. Min fortjeneste deri er naturligvis kun den, at jeg kender mine kære landsmænd og ved, hvad der skal til for at tiltrække disse let påvirkelige sjæle.

Noget lignende vil jeg gerne opnå med Deres (bøger) – naturligvis først efter at jeg har forelagt Dem alt og fået Deres billigelse. De forbliver herren, jeg hjælperen. Det vil ikke komme til at mangle på en smuk udførelse – vi kan satse på en temmelig righoldig mængde illustrationer. Jeg vil gerne have særlig gode billeder af det gamle Beuron, sådan som det var i 1894... Til kapitlet "I det hellige Land" findes der allerede klichés, som blev brugt til min Palæstina-bog. Alt dette kan vi aftale senere – hvem ved måske mundtligt; det er nemlig slet ikke udelukket, at jeg i marts kunne aflægge Dem et besøg i Beuron. Hvor ville det glæde mig! I mellemtiden må De være hjerteligt hilset og endnu engang tak fra Deres gamle hengivne Johannes Jørgensen."

Den omtalte rejse til Beuron blev dog ikke til noget.

Den 23. januar 1932 svarede Verkade bl.a.: "Min kære, gamle ven! ... De har skænket mig så rigt, at jeg næsten er skamfuld. Desværre forstår jeg for lidt dansk. I "Ukendte Frankrig" forstod jeg en del, fordi De holder Dem til min "Unruhe". Jeg måtte le hjerteligt, da jeg genfandt de to reproduktioner fra "Taarnet". Du gode himmel, hvor er det længe siden, de blev til! Jeg har læst Deres "Pélérinage" (Mit Livs Legende) på fransk. Meget interessant. Mange tak! Jeg takker også for dobbeltudgaven af Deres "Verborgenen Lebens".

Nu til "forretning". Jeg synes det er en udmærket ide at oversætte "Unruhe" og

"Antrieb" til dansk i forkortet form. De vil kunne gøre det rigtig godt. Kun vil jeg i sandhed ikke pålægge Dem et så stort arbejde, hvis De har andet at lave. Men jeg er indforstået. Herder [tysk forlag] også, kun forventer han et lille honorar. Er 300 mark for meget? Måtte det også denne gang lykkes for Dem at tiltrække de "let påvirkelige" sjæle. Men kun en ting! De bedes lave alt! Jeg billiger straks alt, hvad De måtte gøre. Billeder kan jeg naturligvis skaffe til veje til Dem også autentiske tekster fra Reglen [den hellige Benedikts klosterregel] osv.

Nu et andet kapitel. Man er stadigvæk meget vred på Dem her i Tyskland og til dels også her i huset på grund af "Klokke Roland"... Kun en ting: indtil nu har ingen haft noget at udsætte på, at jeg taler i længere tid om Dem og citerer Dem. Min nye bog blev købt i stort omfang omkring jul. På nuværende tidspunkt bliver 7-10 tusinde solgt og til påske forventer jeg et nyt oplag. Ganske vist er det ikke sikkert. Mange kan kun købe den som julegave, da det er småt med penge i landet Mig går det for tiden ikke dårligt, skønt jeg ikke mere er helt den gamle. Med hjertelig hilsen Deres i Kristus trofaste P. Willibrord Verkade OSB"

På grund af bogen "Klokke Roland" (1915) var Johannes Jørgensen lagt på is i Tyskland. Han svarede fra Assisi allerede den 26. januar følgende:

"Deres gode brev har bragt mig glæde. Da Deres svar lod så længe vente på sig, tænkte jeg, at det måske ville gå mig som med "Katolicismens inderste væsen" af Karl Adam – jeg skulle oversætte bogen, men forfatteren ønskede ikke at blive introduceret i Danmark af mig. Heldigvis ser jeg, at det ikke er tilfældet med Dem. Og de rimelige betingelser fra Herder Forlaget vil ikke være nogen hindring – skønt den danske krone mærkværdigvis for tiden står under den tyske mønt – den er gået nedad

sammen med sterling! [det engelske pund]! Jeg har forud planlagt dette arbejde for sommeren; jeg håber, at De er indforstået. Jeg har allerede ladet en artikel udkomme i "Berlingske" (Berlingske Aftenavis, 1931) med titlen "Andet bind Verkade" – en smule udvidet vil denne skrivelse kunne tjene som forord.⁶ Ikke uventet kommer til mig, hvad De meddeler mig om den endnu stadige og vedvarende forbitrelse mod forfatteren af "Klokke Roland".

Først den 9. november 1932 skrev Verka-

de: "... Mange tak for Deres artikel – andet bind Verkade – og for Deres gode vilje til at gøre mig endnu mere kendt i Danmark..."

Den danske udgave af Verkades to erindringsbøger kom aldrig. Men de to artikler "BREIZIZEL" og "Andet bind Verkade" giver også et udmærket portræt af malermunkens liv og færden. Verkades bøger kan jo læses i udgaver på andre sprog. Dertil kom så, at Peter Schindler skrev og udgav en bog om Mogens Ballin, hvori der også står en hel del om Verkade.⁷

¹ Malermunken I (Johannes Jørgensen Selskabet) Nyhedsbrev 2013, nr. 3.

² Brevene (1894-1939) er skrevet på fransk og tysk, men findes i oversættelse på Det Kgl. Bibliotek.

³ "Fra Vesuv til Skagen", 1909, s. 142-181.

⁴ "Fra det ukendte Frankrig", 1930, s. 65-88.

⁵ "Som en kærte", 1931. Se artikel af Martin Bergsøe i (Johannes Jørgensen Selskabet) Nyhedsbrev 2012 nr. 4.

⁶ "Orion over Assisi", 1959, s. 47-53.

⁷ Peter Schindler: "Mogens Francesco Ballin", 1936.

Prof. W. Glyn Jones død

Lørdag d. 20. september afgik prof. em. W. Glyn Jones ved døden i Norwich i England 86 år gammel. Glyn Jones vil blive husket for sin værdifulde forskning i Johannes Jørgensen og hans forfatterskab, en indsats, som først udmøntede sig i bogen om "Johannes Jørgensens modne år" fra 1963. Da Johannes Jørgensen Selskabet blev stiftet, sluttede han sig hurtigt til og i et stort og frugtbart samarbejde med selskabet udkom endnu to bøger med hans navn

på – først "Han blev aldrig italiener" i 2008, der er en grundig gennemgang af digterens forfatterskab. Året efter i 2009 udsendte selskabet en samling af artikler og kronikker af Glyn Jones skrevet i årene mellem 1959 - 2009. Sidste gang selskabet havde glæde af at høre ham var ved sommermødet 2013. I 2011 udnævnte Johannes Jørgensen Selskabet ham til æresmedlem som en anerkendelse for hans store arbejde for Johannes Jørgensen forskningen. sh

Gustav Wied

– årets klassiker 2014

Eksistentielt og litterært har forfatteren Gustav Wied – satyren i dansk litteratur – og Johannes Jørgensen ikke meget tilfælles. Ikke desto mindre var der i deres ungdom venskabelige forbindelser mellem de to, Wied var en hyppig gæst på Kastanievej og Jørgensen besøgte Wied i sommerhuset ved Stege. De var fælles om deres foragt for københavnerlivets småborgerlige fernis over en efter deres mening depraveret borgerkultur. Men deres måde at tackle dette forhold på, drev dem unægtelig i hver sin retning. Hvor Wied i sin foragt spidde sine ofre på en nål med modhager, søgte Jørgensen – i hvert fald senere – en forsonende men alligevel distancerende forklaring i et Gudsforhold, hvor han dog i princippet respekterede enhver ud fra den enkeltes individuelle forudsætning. Det kan imidlertid ikke nægtes, at Gustav Wied i højere grad end Jørgensen har forstået at ramme dansk provinsstadsmentalitet med sin bitre og skarpe ironi, selvom Johannes Jørgensen bestemt også kunne være rammende i sin replik, når han mødte dansk småskåren selvtilstrækkelighed.

Jørgensens og Wieds ungdomsforbindelse er der tidligere i dette blad gjort rede for [se Nyhedsbrev 2008, Nr. 1] hvorfor vi her – i anledning af fejringen af Gustav Wied som årets klassiker 2014 i anledning af 100-året for hans død – blot vil forholde os til Jørgensens senere holdning til den fordums ungdomsven, som allerede i 1896 havde kastet ham stridshandsken efter Johannes Jørgensens bitre udfald mod sine tidligere meningsfæller i bogen "Livsløgn og Livssandhed". Det var for hård kost for mange og således også for Gustav Wied.

Men da Johannes Jørgensen 29. oktober

Gustav Wied – tegning af satiretegneren Blix (1904)

1914 sad i Siena og fik tilsendt et avisudklip fra Politiken i København med meddelelsen om Gustav Wieds død nogle få dage før, gav det ham anledning til nogle betragtninger over sin fordums ungdomsven. I sin dagbog d. 1. november indskrænker han sig til kort til at noterer: " 'Politiken' – Wied har begaaet Selvmord."

Men i et brev til Peter Schindler gav han samme dag, som han modtog dødsbudskabet,

På et brev til Peter Schindler (Pietro) limer Jørgensen Politikens avisbilledet af Wied ind.

udtryk for nogle korte betragtninger – Wied var jo dog en del af hans ungdom i København; han skriver således: "... Men gør dig blot ingen Bekymringer for, hvordan det en Gang skal blive at komme til Danmark. Maaske kommer du der aldrig – hvem vød, om Danmark eksisterer om syv Aar? Eller om vi existerer? Nu er altsaa Benson død [den engelske forfatter Robert Hugh Benson]. Ja ja. Ogsaa Gustav Wied er død – af Sorg over den Fiasco, hans sidste Stykke gjorde, siger Bladene. Sligt kunde jeg nu ikke dø af – derimod af forskellige andre Ting."

I denne lidt bittersøde bemærkning skjuler sig Jørgensens forhold i Siena netop på denne tid, hvor bruddet med Anita Renieri havde ramt ham som et kølleslag og bragt ham på randen af en depression.

I et senere brev til samme Schindler dateret 2. november skriver han videre: "Jeg vød, du havde Kærlighed til Gustav Wied – mere end jeg. Udklippet af "Politiken" sender jeg dig her det sidste Billed af ham. Det er rigtigt, at Fiascoen [har] mærket ham – i den Grad rigtigt, at han simpelthen har begaaet Selvmord. Det er saa frygteligt, at jeg maa sige det først til dig. Det idag ankomne Wied-nr. af "Politiken" lader imidlertid forstaa, at der længe havde været en Krise i Gang. Emma Gad skriver: "Er det ikke nok til at føle sig tryk og glad at have gjort et stort og udmærket Arbejde og at være ombølglet af en Strøm af Varme og hengivne Følelser? Nej. For ham var det ikke nok. Dybt inde i sig selv var han blevet bange for Livet og

for Fremtiden. Han frygtede for at være det nye kaade Humørs Digter, der var paa Nippet til at blive fremmed og aflægs, han frygtede for en kommende Mangel paa Harmoni mellem hans Salgsdigtning og hans Læsekreds". Endelig frygtede han den økonomiske Ruin, der vilde følge af hans literære Ruin."

Gustav Wieds litterære position er der vist ingen grund til at drage i tvivl i dag, hvor hans romaner, skuespil og noveller i vid udstrækning for længst er blevet folkeje. Men hans holdning til livet, som det afspejler sig i hans litteratur, er unægtelig båret af et menneskesyn, som bærer mere end én splint af troldespejlet. Han havde ikke som Johannes Jørgensen en selvspejling i nogle menneskelige værdier, som dem en Frans af Assisi praktiserede.

Men hvem kan granske hjerte og nyrer hos selv den mest forhærdede benægter. I hvert fald smyger Wieds formodede alter ego, den inkarnerede "Livsens Ondskab" – tolder Knagsted sig i ny og næ inden for i den katolske kirke i Karlsbad for at finde lidt ro i sindet – "Men han talte ikke derom. Thi det ragede jo ingen ..."

Og Wied selv? Ja – en overgang beboede han det hus i Roskilde, som siden skulle blive katolsk præstegård, men det behøver jo ikke at have nogen betydning.

Mindeplade på muren til den katolske præstegård i Roskilde.

